

"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ"

ОД КНИГАТА НА
ХАНС-ЛОТАР ШТЕПАН
"МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗОЛ" - Идентитетот
на Македонците прикажан на примерот
на Балканскиот сојуз (1878-1914), во
издание на "АЗБУКИ"

Подготвила: Милева ЛАЗОВА

Во работниот наслов се тематизира проблемот на идентитетот на Македонците. Македонскиот читател, сосема логично, својот идентитет го следи како нешто саморазбирливо; меѓутоа, тој би требало да земе предвид дека соседните држави до денешен ден се обидуваат со проблематични аргументи да ги втемелат нивните претензии за македонскиот јазик, името и територијата, кои на Македонците не им дозволуваат никаков сопствен идентитет. Почнувајќи од Берлинскиот конгрес во 1878 г., но особено по Балканските војни од 1912/1913 г. тие ги повторуваат своите фалсификувани барања, притоа надевајќи се на тоа дека еден ден тие би созреле во неотповикливи вистини.

Следствено на тоа, семејството на народите беше погрешно информирано за идентитетот на Македонците, а сега тоа ќе може да си направи објективна слика за историјата на Македонците.

Истражувањето се темели врз (необјавените) акти на Политичкиот архив на германското Министерство за надворешни работи.

Антантата ги предала македонската земја и народот "на слободен лов", за таа да може, на заобиколен начин, со посредство на нивната алчност за земја, балканските држави да ги приклучат за Антантата и со тоа да го затвори јужниот обрач околу двете германски држави. Можеби на почетокот Антантата навистина верувала дека таа би можела со неопределени ветувања да ги натера Србија и Бугарија на тоа на Грција да ѝ го остават предимството на самопослужување во Македонија. Како што претходно е покажано, двете словенски држави ниту во сон не помислувале на тоа.

Обрачот на големите сили околу Турција покажува неодминливи паралели со малечкиот обрач на балканските држави кои, лежејќи околу Македонија, се подготвувале да ја анектираат. Притоа, во однос на големите, "малечките" имале непроценлива предност во тоа што тие своите империјалистички цели (отсега натаму!) смееле да ги спроведуваат неказнето и по Договорот во Ревал, дури и со согласност на силите на Антантата.

Во сенка на педантно планираната и веќе видлива катастрофа "од светски размери, кон чија подготовка припаѓал деталот дека се сакало да се затвори јужната банка на Европа, со тоа што Турција, со помош на сојузничките партнери, требало да биде одвоена од Двојниот сојуз (доколку таа сепак не ќе можела да биде вовлечена во 'Балканскиот сојуз на

ПЕРФЕКТНО ИЗР МАКЕДОНИЈА Ж

Антантата, жртвеното јагне Македонија за силите на Антантата беше една занемарлива цена само доколку балканските држави - учеснички, на тој начин, ќе беа спречени да стапат во коалиција со Австрија и со германскиот Рајх). Каков перфектно изработен план!

Како што е прикажано во воведот, "Македонците" ги образложуваат 'своите барања во однос на Турција со член 23 од Берлинскиот договор, според кој, Портата во нејзините европски покраини треба да воведат статии на самоуправа, со помош на комисији кои треба да се формираат од тамошното население".

Значајно е да се истакне колку блиску, уште еднаш, биле Македонците, а со нив и жителите на другите три турски покраини, до статусот на автономија, со кој, исто така, и сите останати балкански држави своевременно ја имале почната скалата кон независноста. За волја на вистината, за успехот биле неопходни две неодминливи претпоставки:

1. Османлиското царство ќе морало да ги исполни ветувањата кои ги имало меѓународно писмено потврдено;

2. Големите сили ќе морале постојано да бидат будни, да инсистираат на извршувањето и да се спроведува контрола на истото;

Настапиле двете нешта. Што се однесува до повторното прекршување на договорот од страна на Турција, многу често се укажувало на оправдувањето со турско-исламското однесување. Напротив, пак, што се однесува до зачудувачката воздржаност на владите на големите сили мора, како објаснување, да се повторат дека таа можела да потекнува само од интервенцијата на кралските дворови. Од огорченост заради ваквото враќање во старата состојба, Македонците се гледале себе си присилени повторно да размислуваат за други - насилни - патишта до автономија. Ова движење уште повеќе било засилено откако се дознало за информацијата дека Англија, поддржана од Русија и од Франција, се заложила кај султанот во полза на малоазиските Ерменци.

Сигурно, тоа било едно оправдано, разбирливо и добредојдено охрабрување за измачениот ерменски народ. Но,

Велика Британија Историски парчиња за англиската балканска политика

Англија со векови се прославува како земја на политиката на рамнотежа. Турците на Балканот - а со тоа исто и Македонија - навлегле во потесното видно поле на Англија.

Русија во никој случај не била единствениот потенцијален нарушител на мирот на англиската хегемонија. Англија почна, исто и по победата на Египјанецот Мехмед Али, да се грижи заради Турција и тоа во врска со источна Индија. Како привремена мерка на превентива, во 1838 година Англија склучила еден трговски договор со Портата.

Најголем антагонист на Англија во светски рамки, сепак останала Русија. Победата во поморската битка кај Наварино во 1827 година против обединетата турско-египетска флота, Англија ја извојувала, сè уште, заедно со Русија и Франција. Оваа констелација конечно го определила англискиот став кон мореузите и кон остатокот од Турција. При реалистичната проценка на ситуацијата на Златниот рог, Англија била свесна за тоа дека таа, покрај сите воени бази на целиот глобус, за заштита на безбедноста на нејзината колонијална империја, би можела, згора на тоа, само за себе да го побара, уште и дека, исто така, и ниту една друга голема сила не смееше да ја добие оваа непроцентлива скапоценост како своја сопственост. Логичниот заклучок, со оглед на тоа, била политиката на зачувување на "болниот на Босфорот", и тоа како погоден заштитник на англиските интереси на мореузите.

Ова била максимата на која конечно Македонците, Тракијците, Епирците како и - привремено - Албанците, требало да ѝ ја припишат нивната незаслужена судбина.

За да го обезбеди својот "морски пат до Индија преку Средоземното Море, преку новоизградениот Суецки Канал и Црвеното Море, англиската примарна цел, заради тоа било по секоја цена да го спречи излегувањето на Русија од Црното Море преку мореузите во Средоземното Море".

Во 1840 година големите сили, сè уште заедно, склучиле еден договор за заштита на Турција. Но, кога Русија се обидела да издејствува постојано интервенционо право за православните христијани во Турција, а (по одбивањето од страна на султанот), таа ги зазела Дунавските кнежевства, Англија го зела тоа за повод, покрај Франција, да му пружи помош на Османлиското царство, та во Кримската војна во 1853-1856 година да ѝ одржи лекција на Русија. Марк Мацвер едноставно ја формулирал причината: "за да се спаси Турција од Русите". Всушност, се работело само за сопствените, англиски интереси.

(продолжува)

зошто не за Македонците!

По ова разочарување почнале плановите кои неколку години подоцна, во 1903 година довеле до Илинденското востание.

Извештајот содржи и други значајни аспекти, зошто таму се вели:

водство се обидува, како и денешното, македонските комитети да ги преземе политички и етнички, заради нивното географско седиште во Софија. (Истата стратегија, на подол начин, била применета и при Илинденското востание: во Крушево биле истакнати бугарски знами-

АБОТЕН ПЛАН- РТВЕНО ЈАГНЕ

"Оваа македонска агитација ја наоѓа својата поддршка во Бугарија и во однос на таа состојба не можат ништо да сменат предупредувачките зборови на кнезот Фердинанд".

"Предупредувачките зборови на кнезот" ги објаснува една фуснота:

"На 22 април (1895) кнезот Фердинанд даде негативен одговор на писмото кое му беше предадено од една македонска делегација, со што тој ја осуди агитацијата на бугарско-македонските комитети".

Со други зборови:

Кај бугарскиот кнез се појавила една македонска делегација, значи не некоја било каква делегација "од" Македонија. Во овој труд веќе е образложено со многубројни изјави и објаснувања зошто бугарскиот поглавар на државата го одби нејзиното барање. Тоа дека Фердинанд ја осудувал агитацијата "на бугарско-македонските комитети" беше нешто што можеше да се очекува, поради тоа што нему му беше познато дека комитетите (исто така, и бугарскиот!!), се заложувале за македонската автономија, а не за бугарската експанзија. Тогашното бугарско

ња и се пееле бугарски песни за на тој начин да се префункционира македонското востание во бугарско. Не без успех, зашто европскиот печат неколку пати падна во ваквите маневри на прелажување.)

Понатаму во извештајот се вели:

"Стотици илјади луѓе од бугарскиот род живеат постојано во Македонија и околу 50.000 Македонци во Бугарија".

Независно од спомнатите бројки, треба да се истакне саморазбирливоста со која претставникот на Австрија, значи на онаа земја која со долги векови била не само непријател туку и сосед на Османлиското царство, та во тоа време таа можела да се информира од прва рака за состојбите во Турција, фино и прецизно разликуваше меѓу Македонија и Бугарија, следствено, меѓу Македонци и Бугари како различни земји и народности.

Прашањето останало отворено единствено во однос на тоа, дали само соседните држави на Македонија би се обиделе да ја анектираат земјата или дали, во оваа пригода, нема и "други земји соседи на Балканот" да ловат во матно.